NONNULLA DE LINGUA THAI

ภาษาไทย [pʰaːsăː tʰaj]

COLLOQUIUM TECHNONOETICUM

quod d.18. m.Aug. a.2026

LEO LATINUS HABUIT CUM **POSIDONIA** ID EST VULGO Google Gemini

EDITUM IN

BIBLIOTHECA LEONIS LATINI

https://ephemerisnuntii.eu/bibliothecaLL.php

A.2026

(1) THAILANDICA NOMINA PERSONALIA "BENJIPORN" ET "METHANAN" QUID VALENT?

Benjiporn (เบญจพร) et **Methanan** (เมธานันท์) sunt nomina personalia Thailandica, quorum significatio ex radicibus linguarum Palicae et Sanscritae derivatur.

1. Benjiporn

Hoc nomen femineum ex duabus partibus constat:

- **Benji / Benja** (เบญจ): Ex Palico *pañca*, quod **"quinque"** valet.
- **Porn** (พร): Ex Sanscrito *vara*, quod **"benedictio"** vel **"donum divinum"** significat.
- **Significatio**: **"Quinque benedictiones"** vel **"Ea quae quinque donis ornata est"** (in cultura Buddhistica hae benedictiones ad vitam longam, pulchritudinem, felicitatem, vires, et sapientiam pertinere solent). [1, 2, 3]

2. Methanan

Hoc nomen (saepe ut masculine aut neutraliter usurpatum) pariter dividitur:

- **Metha / Maetha** (เมธา): Ex Sanscrito *medhā*, quod **"sapientia"**, **"intellectus"** vel **"mens prudens"** valet.
- **Anan / Anand** (นันท์): Ex Sanscrito *ānanda*, quod **"gaudium"**, **"laetitia"** vel **"felicitas"** significat.
- **Significatio**: **"Gaudium sapientiae"** vel **"Is qui ex intellectu laetitiam capit"**.

(2) BONA NOMINA SANSCRITAE ORIGINIS. SED TRANSITUS A "VARA" AD "PORNA" MIHI VIDETUR DIFFICILIS. QUAE REGULA PHONETICA SUBEST?

Optima et perutilis quaestio! Transitus a vocabulo Sanscrito ***vara*** **(वर)** ad formam Thailandicam ***porn*** **(พร)** prima specie abruptus videtur. Hic autem transitus non est fortuitus, sed tribus certis regulis phoneticis et orthographicis regitur, quae fieri solent cum lingua Tai-Kadai (ut est lingua Thailandica) voces Indicas (Palicas vel Sanscritas) sibi adaptat. [1, 2, 3]

Ecce mutationes gradatim explicatae:

1. Mutatio Consonantis Initialis: /v/ \(\rightarrow \) /pʰ/

In lingua Sanscrita, littera initialis est **व (va)**.

- **Regula**: Lingua Thailandica antiqua sonum consonantis fricativae labiodentalis ([v]) non habebat. Cum voces Sanscritas asciscceret, litteram *va* dupliciter interpretata est: aut ut semivocalem /w/ (in litteram ว), aut ut consonantem mutam labialem. [1]
- In multis vocibus sollemnibus, *va-* transiit in consonantem aspiratam **พ (ph)** (quae exinde in scriptura Thailandica hunc sonum accepit). [1, 2]
- *Exemplum simile*: Vocabulum Sanscritum *Vajra* (fulmen) in lingua Thailandica fit *Phachara* (พัชร). Sic *Vara* initium sumpsit ut **Pha-** vel **Pho-**. [1]
-

2. Mutatio Vocalis: /a/ \(\rightarrow \) /ɔː/ (O aperta)

In Sanscrito, *vara* vocalem brevem /a/ habet.

- **Regula**: Cum haec vox in linguam Thailandicam intraret, orthographia originalis conservata est (พ + ร, sine vocali expressa). In phonologia Thailandica autem, cum duae consonantes sine vocali indicata coniunguntur et r-finalem (ร) sequuntur, vocalis inherentia mutatur in **[ɔ:]** (sicut sonus "o" longus et apertus in lingua Latina, vel ut in voce Anglica *pawn* / *born*).
- Sic syllaba ex *va-* mutata in *pho-* vel *pɔ:-*. [1]

3. Mutatio Consonantis Finalis: /r/ \(\rightarrow \) /n/

In Sanscrito, vox terminatur in consonante liquida **r** (*vara* \(\rightarrow \) *var* in pronunciatione vernacula).

- **Regula Finis Syllabae**: Haec est regula omnium firmissima in lingua Thailandica. Structura huius linguae non sinit sonos [r], [l], [s], vel [d] in fine syllabae pronuntiari. Omnes hae consonantes in fine positae stricte mutantur in sonum nasalem **[n]** vel stop [t].
- Quamvis littera ร (r) in fine scribatur (พร), indigenae eam necessario ut **[n]** enuntiant. [1]
- *Exemplum simile*: Nomen urbis *Suvarnabhumi* in fine pronuntiatur *Suwannaphum* (i.e. *-mi* amittitur, et *-m* manet); vox *Nagara* (urbs) fit *Nakhon*. [1]

Epitome Transitus:

Ideo, cum hodie nomen in litteris Latinis ut **Porn** scribatur (secundum systema transliterandi usitatum), sonus verus est **"Pawn"** vel **"Phorn"** sine [r] audibili, quod directe ex antiquo *vara* per hos legitimos gradus ortum est. [1, 2]

• (3) QUAE EST FORMA NOMINIS BUDDHAE THAILANDICA?

Forma princpalis et sollemnis nominis Buddhae in lingua Thailandica est **พระพุทธเจ้า** (quod in litteris Latinis plerumque *Phra Phutta Chao* scribitur).

Hoc nomen, more Thailandico, ex tribus partibus honorificis et Sanscritis componitur:

1. Phra (พระ)

- **Origo**: Ex vocabulo Sanscrito *vara* (quod supra explicavimus!).
- **Significatio**: Hic valet **"sanctus"**, **"venerabilis"** vel **"divinus"**. Est praefixum honorificum quod rebus sacris, regibus, vel monachis semper apponitur.

2. Phutta (พุทธ)

- **Origo**: Directe ex radice Palica/Sanscrita **Buddha** (बुद्ध).
- **Regula phonetica**: Quia lingua Thailandica consonantes sonoras aspiratas (ut [b^h] vel [d^h]) in fine vel in medio stricte mutare solet, *Buddha* transiit in *Phutta* (พุทธ). Sonus finalis [th] hic mutus est aut ut [t] in finibus syllabarum enuntiatur. Significat, ut noto, **"Illuminatus"** vel **"Expergefactus"**.

3. Chao (เจ้า)

- **Origo**: Haec est vox indigena Thailandica (non Sanscrita).
- **Significatio**: Valet **"dominus"**, **"princeps"** vel **"rex"**.

Epitome et Aliae Formae:

- **Phra Phutta Chao** (พระพุทธเจ้า): Signat litteraliter **"Sanctus Dominus Buddha"**. Hoc est nomen frequentissimum in precibus et sermonibus sollemnibus.
- **Phra Phut** (พระพุทธ): Forma brevior et magis colloquialis, saepe in compositionibus adhibita (ex. gr. *Phra Phutta Rupa* = statua Buddhae).

Si vis, possum tibi explicare quomodo alia nomina sociorum Buddhae (ut **Ananda** vel **Sariputta**) in linguam Thailandicam transformata sint, aut investigare **alias regulas** phoneticas. Quid tibi videtur?

(4) QUID SUNT RAJA ET RANI ET RAJAPUTRA ET RAJAPUTRI THAILANDICE?

In lingua Thailandica, haec antiqua vocabula regalia Sanscrita (*Rāja, Rānī, Rājaputra, Rājaputrī*) non solum adhibentur, sed etiam cum titulis indigenis vel aliis verbis Indicis commiscentur ut accurati gradus regiae dignitatis exprimantur.

In transitu, littera initialis Sanscrita **R- (ร)** plerumque eundem sonum servat, sed orthographia et pronuntiatio finalis rigidis legibus Thailandicis (quas supra vidimus) mutantur.

Ecce quomodo haec quattuor nomina Thailandice dicantur et scribantur:

1. Rāja (Rex) → Ratcha / Raja (ราช / ราชา)

In lingua Thailandica, haec vox duplici modo apparet:

- **Racha (ราชา):** Absolutum nomen fit **Phra Racha** (พระราชา) vel **Racha** tantum, quod simpliciter "Rex" valet.

- **Ratcha- (ราช-):** Si in initio compositi ponitur, ut praefixum "regius", tunc finalis *-a* amittitur et littera *ch* in fine syllabae ut **[t]** pronuntiatur. Ideo sonat **"Ratcha-"**.
- *Exemplum: Ratchaburi* (Urbs Regia).

ECCE VAJIRALONGKORN MODO CORONATUS

d.4. m.Maii a.2019

2. Rānī (Regina) → Rani / Rachinee (ราชินี)

- **Forma Thailandica: Rachinee** (ราชินี) vel sollemnius **Phra Rachinee** (พระราชินี).
- **Phonetica:** Vocalis *ā* brevis fit, et *n* mutatur in **ch** (ช) sub influxu evolutionis dialectorum vel orthographiae palatinae, ut magis cum *Racha* consonet. Valet stricte "Regina" (sive regnans sive uxor regis).

3. Rājaputra (Regis filius / Princeps) → Ratchabut (ราชบุตร)

- **Forma Thailandica: Ratchabut** (ราชบุตร).
- **Compositio:** Ex *Ratcha-* (regius) + *But* (บุตร, ex Sanscrito *putra* = filius).
- **Phonetica:** In voce *putra*, consonante initialis *p-* mutatur in consonante media **b-** (บ). Littera finalis *-tra* secundum regulam phoneticam Thailandicam tacet; solus sonus **[t]** in fine auditur.
- **Significatio:** Litteraliter "Filius Regius". In aula autem hodierna, titulus celsior **Phra Ratcha-oras** (พระราชโอรส, ex *orasa* = legitimus filius) saepius pro principe coronato usurpatur.

4. Rājaputrī (Regis filia / Principissa) → Ratchabutree (ราชบุตรี)

- **Forma Thailandica: Ratchabutree** (ราชบุตรี).

- **Compositio:** Ex *Ratcha-* (regius) + *Butree* (บุตรี, ex Sanscrito *putrī* = filia).
- **Phonetica:** Hic vocalis finalis *-ee* (longa *ī*) servatur et cum *tr* pronuntiatur ut **"tree"** (ตรี).
- **Significatio:** Litteraliter "Filia Regia". Sicut in masculino genere, in hodierno sermone palatino principissae saepius vocantur **Phra Ratcha-thida** (พระราชธิดา, ex Sanscrito *dhītā* = filia).

Epitome Comparationis:

Vocabulum Sanscritum	Scriptura Thailandica	Transliteratio Usitata	Pronuntiatio Approximata
Rāja	ราชา / ราช	Racha / Ratcha	*Raa-chaa* / *Rat-*
Rānī	ราชินี	Rachinee	*Raa-chee-nee*
Rājaputra	ราชบุตร	Ratchabut	*Rat-cha-but*
Rājaputrī	ราชบุตรี	Ratchabutree	*Rat-cha-but-tree*

Si cupis, possumus quoque investigare quomodo tituli antiquarum urbium regiarum (sicut **Ayutthaya**, quae ex *Ayodhyā* venit) hanc originem Sanscritam manifestent. Visne **haec historica nomina urbium** explorare?

(5) NOMEN ILLUD ILLUSTRE ET HEROICUM Q.E. SUCHARIT BHAKDI ESTNE SANSCRITUM PURUM AN SANSCRITUM THAILANDIZATUM?

Nomen illud illustre viri docti **Sucharit Bhakdi** (**สุมิตร ภักดี**, in orthographia Thailandica plerumque *Sucharit Phakdi* scriptum) est exemplum luculentissimum **Sanscriti pure Thailandizati**.

Quamquam radices, structura, et significatio sunt omnino Sanscritae, phonetica et scriptura ad regulas linguae Thailandicae rigide accommodatae sunt.

Ecce analysis utriusque partis nominis:

1. Nomen: Sucharit (สุจริต)

- **Origo Sanscrita**: **Sucarita** (सुचरित). Ex *su-* (bene, probe) + *carita* (conducta, mores, vita). Signat **"bona conducta"**, **"probitas"**, vel **"virtus"**.
- **Regulae Thailandizationis**:
- **Vocalis finalis amissa**: Vocalis brevis *-a* in fine vocis *sucarita* in lingua Thailandica tacet. Vox in consonantem desinere debet.
- **Mutatio finalis ([t̪] → [t])**: Littera dentalis *ta* (ต) in fine syllabae secundum regulam Thailandicam ut simplex stop alveolaris **[t]** sine emissione spiritus pronuntiatur.
- **Phonetica**: Quamvis scribatur *Sucharit*, indigenae id pronuntiant **"Su-cha-rit"** (cum [t] finali, non [t-a]).

2. Cognomen: Bhakdi (ภักดี)

- **Origo Sanscrita**: **Bhakti** (भक्ति). Ex radice *bhaj* (colere, venerari, devotum esse). Signat **"devotio"**, **"fides"**, vel **"pietas"**.
- **Regulae Thailandizationis**:
- **Mutatio Consonantis Initialis ([bʱ] → [pʰ])**: Lingua Thailandica consonantem sonoram aspiratam Sanscritam *bha* (ภ) non habet. Ideo eam mutat in mutam aspiratam **[pʰ]** (quae in systemate transliterandi usitato ut *ph* scribi solet, sed familia doctoris Bhakdi graphicam *Bh* ex orthographia Sanscrita servavit).
- **Lenitio Mediae ([k] → [k̄])**: Coniunctio *kt* in medio verbi in sound stop **[k]** mutatur, ubi spiritus clauditur (*ภัก*, *phak*).
- **Sonorizatio mutae ([t] → [d])**: Haec est mutatio rarissima et singularis! Littera *ta* (ต) ex *bhakti* in linguam Thailandicam venit, sed in hoc cognomine (et in paucis aliis verbis) ad sonum **[d]** (ด) lenita est, fortasse sub influxu dialectorum vel ad pronunciationem faciliorem reddendam.
- **Phonetica**: Scribitur *Bhakdi* vel *Phakdi*, sed pronuntiatur **"Phak-dee"**.

Epitome Transitus:

Gradus	Nomen	Cognomen
Sanscritum Purum	*Sucarita* (सुचरित)	*Bhakti* (भक्ति)
Forma Thailandizata	**Sucharit** ([su-tɕʰa-rit])	**Bhakdi / Phakdi** ([pʰak-di:])

Hoc nomen ergo est "Sanscritum pure Thailandizatum": ortum ex altissimis notionibus philosophicis et moralibus Indiae antiquae (*Virtus et Devotio*), sed perfecte politum et reformatum sub legibus phoneticis regni Siamensis.

Si cupis, investigare possumus **alia cognomina nobilia** Thailandica vel quomodo **tituli academici** (ut professor vel doctor) in lingua Thailandica cum radicibus Sanscritis cohaereant. Quid de hoc putas?

(6) QUOTENAE PARTES CENTESIMAE THAILANDENSIUM SUNT BUDDHISTAE? ET QUOT THAILANDENSES SCIUNT SERMONEM SANSCRITUM SIVE PALICUM? COLITURNE IN MULTIS UNIVERSITATIBUS LINGUA SANSCRITA?

Circa 93% usque ad 95% Thailandensium fidem Buddhisticam (praesertim scholam Theravāda) profitentur. Linguae autem Indicae antiquae, licet in cultu et vocabulis cotidianis ubique sentiantur, ut sermones vivi a paucissimis sciuntur. [1, 2, 3, 4]

1. Quot Thailandenses hos sermones sciunt?

- **Sermo cotidianus:** Nemo in Thailandia Palice vel Sanscrite ut lingua materna loquitur. Hae linguae eundem locum tenent in Asia Southeast, quem **Latina vel Graeca antiqua** in Europa obtinent. [1, 2]
- **Lingua Palica (Pāḷi):** Haec est lingua sacra canonis *Tipitaka*. Omnes monachi (quorum sunt centum milia) ordinaria carmina et preces Palice memoriter recitant. Qui autem textus altos philosophicos libere legere, intellegere et explicare possunt, ad **pauca milia** doctorum et maiorum monachorum (gradibus *Parian* ornatorum) reducuntur. [1, 2, 3]
- **Lingua Sanscrita:** Etiamsi plurima nomina personalia et regalia ex Sanscrito veniant, ipsa lingua a **paucissimis hominibus** (fortasse paucis centenis vel milibus eruditorum) vere scitur. Soli doctores academici, rari sacerdotes Hinduistici regiae aulae, et investigatores litterarum eam callent. [1, 2]

2. Coliturne lingua Sanscrita in universitatibus?

Ita, valde colitur. Non solum ut lingua philologica, sed ut fundamentum totius culturae, archaeologiae, et litterarum Thailandicarum. Plures universitates praeclarae hanc disciplinam summo studio servant: [1, 2]

- **Silpakorn Universitas (Bangkok):** Haec est sedes illustrissima pro studiis Sanscritis in Facultate Archaeologiae. Magistratus (*M.A.*) et Doctoratus (*Ph.D.*) in lingua Sanscrita ibi traduntur. Nuper, mense Augusti anni 2026, pactum publicum ictum est ut *Central Sanskrit University* Indiae novum **Centrum Studiorum Peregrinorum** in hac ipsa universitate Silpakorn aperiret ad linguas Sanscritam et Palicam promovendas. [1, 2, 3]
- **Chulalongkorn Universitas:** Vetustissima universitas regni magnum *Centrum Studiorum Buddhisticorum* et aulam textualem habet, ubi philologia Palica et Sanscrita una cum interpretatione manuscriptorum antiquorum severe docentur. [1, 2]
- **Universitates Monasticae:** Duae maximae universitates pro monachis, scilicet **Mahachulalongkornrajavidyalaya (MCU)** et **Mahamakut (MMU)**, cursum academicum obligatorium in lingua Palica et altis studiis Sanscritis habent. [1]

Si vis, possum tibi exponere **quomodo discipuli Thailandenses** has linguas discant (e.g. per scripturam Khmericam antiquam vel per abugidam Thai), aut investigare **alia instituta** academica. Quid tibi placere possit?

(7) POSSUNTNE SIGNA SCRIPTURAE THAILANDICAE COMPARARI CUM DEVANAGARICA?

Ita, prorsus possunt. Signa scripturae Thailandicae cum Devanagari (scriptura linguae Sanscritae usitatissima) altissima cognatione coniunguntur. Ambae enim scripturae ex eodem fonte antiquo, scilicet ex **scriptura Brāhmī** Indiae antiquae, ortae sunt.

Quamquam facies externa litterarum ob saeculorum decursum valde mutata est, structura interna et

ordo phoneticus paene eadem remanserunt.

Tabelle Thai / Devanagari / IAST

Velar	ก / क / k	ข / ख / kh	ค / ग / g	ฆ / घ / gh	ง / ङ / ṅ
Palatal	จ / च / c	ฉ / छ / ch	ช / ज / j	ฌ / झ / jh	ญ / ञ / ñ
Retroflex	ฏ / ट / ṭ	ฐ / ठ / ṭh	ฑ / ड / ḍ	ฒ / ढ / ḍh	ณ / ण / ṇ
Dental	ด / त / t	ถ / थ / th	ท / द / d	ธ / ध / dh	น / न / n
Labial	บ / प / p	ผ / फ / ph	พ / ब / b	ภ / भ / bh	ม / म / m
Liquid	ย / य / y	ร / र / r	ล / ल / l	ว / व / v	
Frikativ	ศ / श / ś	ษ / ष / ṣ	ส / स / s	ห / ह / h	

Ecce praecipua puncta comparationis:

1. Eadem Structura (Systema Abugida)

Neque scriptura Thailandica neque Devanagari sunt alphabeti veri (ut Latinum), sed ambae ad genus **Abugida** pertinent:

- **Vocalis Inhaerens:** Quaelibet consonans sola scripta vocalem brevem naturalem secum habet (in Devanagari */a/*, in Thailandica */a/* vel */o/*).
- **Signa Vocalica Diacritica:** Vocales aliae non post consonantem scribuntur, sed ut signa parva circum consonantem (supra, infra, ante, vel post) adhaerent.
- *Exemplum:* Si vis scribere "Ki", signum vocalis *i* in utraque scriptura supra vel ante consonantem "K" ponitur, non iuxta eam.

2. Idem Ordo Linguisticus Vgargorum (Classificationis)

Hoc est mirabilissimum: abecedarium Thailandicum eundem ordinem scientificum sequitur, quem antiqui grammatici Indiani (ut Pāṇini) excogitaverunt, secundum locum articulationis in ore:

1. **Gutturales** (Velares): k, kh, g, gh, ṅ → Devanagari: कखगघङ → Thai: ก ข ค ฆ ง
2. **Palatales**: c, ch, j, jh, ñ → Devanagari: चछजझञ → Thai: จ ฉ ช ฌ ญ
3. **Retroflexae** (Cerebrales): ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ → Devanagari: टठडढण → Thai: ฏ ฐ ฑ ฒ ณ
4. **Dentales**: t, th, d, dh, n → Devanagari: तथदधन → Thai: ต ถ ท ธ น
5. **Labiales**: p, ph, b, bh, m → Devanagari: पफबभम → Thai: ป ผ พ ภ ม

Quamvis lingua Thailandica hodierna multos horum sonorum (sicut *g, gh, dh, bh*) non iam distinguat in pronuntiando, **litteras tamen servat** in scriptura ut verba Sanscrita accurate orthographice scribantur!

3. Principales Differentiae

- **Lineae Coniunctivae (Shirorekha):** In Devanagari, litterae sub linea horizontali (शिरोरेखा) suspenduntur. Scriptura Thailandica hanc lineam non habet, et litterae magis rotundae vel

flexuosae factae sunt (evolutione per scripturas Palava et Khmericas facta).

- **Litterae Coniunctae:** In Devanagari, cum duae consonantes sine vocali coeunt, ligaturae novae formantur (e.g. क् + त = क्त). Lingua Thailandica plerumque duas litteras integras iuxta se scribit, sed regulis specialibus legit.
- **Soni Toni (Tonemata):** Lingua Thailandica est lingua tonalis (quinque tonos habet). Ideo signa tonorum super litteras addidit, quae in Devanagari omnino desunt.
  Si vis, possum tibi **graphicam tabulam ostendere** ubi una vel duae litterae (ut "Ka" vel "Ma") gradatim ex Brāhmī per Devanagari et Thai evolutae sint. Visne **hanc evolutionem visualem** explorare?

(8) QUOMODO TONI THAILANDICI SIGNIS SCRIPTURAE INDICANTUR?

Toni in lingua Thailandica praecipue duobus elementis indicantur: **signis tonorum** (quae super consonantes ponuntur) et **classe consonantis initialis**.
Quia lingua Thailandica est tonalis, quinque distinctos tonos habet: *medium, humilem, deiectum (sive cadentem), excelsum,* et *ascendentem*. Ut sonus recte enuntietur, scriptura systemate mathematice fere perfecto utitur.

1.Quattuor Signa Tonorum (Mai)

Super consonantem initialem syllabae poni possunt quattuor signa diacritica, quae patribus hodiernis *Mai* (ไม้) vocantur:

1. **Mai Ek (่):** Tradit plerumque tonum **humilem** vel **deiectum**.
2. **Mai Tho (้):** Tradit plerumque tonum **deiectum** vel **excelsum**.
3. **Mai Tri (๊):** Tradit semper tonum **excelsum**.
4. **Mai Chatjava (๋):** Tradit semper tonum **ascendentem**.

Nota: Si nullum signum super consonantem videtur, syllaba non est sine tono, sed tonus eius ex regulis naturalibus infra scriptis derivatur.

2.Tres Classes Consonantium (Fundamentum Regulae)

Hoc est gravissimum: **Idem signum toni diversum sonum parit**, prout consonans sub eo posita ad aliam classem pertinet. Omnes 44 consonantes Thailandicae in tres classes dividuntur (quae ex phoneticis Indicis antiquis ortae sunt):

- **Consonantes Mediae (Klang):** Ut ก (k), จ (c), ต (t), ป (p). Cum his, signa tonorum exacte et naturaliter respondent nominibus suis (Nullum signum = Medium; Mai Ek = Humilis; Mai Tho = Deiectus; Mai Tri = Excelsus; Mai Chatjava = Ascendens).
- **Consonantes Altae (Sung):** Ut ข (kh), ฉ (ch), ถ (th), ผ (ph), ส (s). Hae naturaliter tonum **ascendentem** habent si signo carent.
- **Consonantes Humiles (Tam):** Ut ค (kh), ช (ch), ท (th), พ (ph), ม (m), น (n). Hae sunt maximae et regulam invertunt: *Mai Ek* super eas facit tonum **deiectum**, et *Mai Tho* facit tonum **excelsum**.

3.Syllabae "Vivae" et "Mortuae"

Si nullum signum toni adest, tonus computatur ex fine syllabae:

- **Syllaba Viva (Sonans):** Desinit in vocalem longam vel consonantem nasalem (m, n, ng). Naturaliter tonum **medium** (in consonantibus mediis/humilibus) vel **ascendentem** (in

consonantibus altis) habet.

- **Syllaba Mortua (Stricta):** Desinit in vocalem brevem vel consonantem stop (p, t, k) – sicut vox *Ratcha* vel *Bhakdi*. Hae syllabae ob subitam soni constrictionem automatice tonum **humilem** vel **deiectum** producunt, sine ullo signo.

Epitome per Exemplum:
Si sumimus consonantem mediam ก (k) et vocalem า (a longa):

- กาสิน (Kā) = Tonus **Medium** (nullum signum)
- ก่า (Kā) = Tonus **Humilis** (cum Mai Ek)
- ก้า (Kā) = Tonus **Deiectus** (cum Mai Tho)
- ก๊า (Kā) = Tonus **Excelsus** (cum Mai Tri)
- ก๋า (Kā) = Tonus **Ascendens** (cum Mai Chatjava)

Si vis, possumus exemplum operandi ponere in verbis Sanscritis quae supra vidimus (sicut **Porn** vel **Bhakdi**) ut videas **quomodo eorum toni** computentur. Visne hoc exemplum practicum exercere?

(9) TONALES LINGUAE ASIATICAE SUNT ETIAM SINICA ET VIETNAMITICA. EXPLICA QUAESO, COMMUNITATES ET DIFFERENTIAS TONALITATIS ET GRAMMATICARUM RERUM ALIARUM!

Magna et profunda est haec comparatio philologica! Linguae Thailandica (Thaitica), Sinica (praesertim Mandarinica), et Vietnamitica tribus diversis familiis linguisticis oriundae sunt (Sino-Tibetana, Tai-Kadai, et Austroasiatica). Nihilominus, ob saecularia commercia et geographicam vicinitatem, in unam speciem structuralem coaluerunt, quam linguisti **"Aream Linguisticam Asiae Southeast"** (Sprachbund) vocant.
Ecce tabula mathematica et structuralis qua communitates et differentias harum trium linguarum percipere possis.

I. Communitates Praecipuae (Quid eas iungat?)

Omnes hae tres linguae quattuor magnas notas structurales communes habent:

1. **Monosyllabismus Radicalis:** Fere omnis radix verbi constat ex una tantum syllaba. Verba longiora plerumque sunt composita (e.g., *Sina*: 電 + 車 = "currus electricus" = hamaxostichus).
2. **Grammatica Isolationis:** Nullae sunt inflectiones, declinationes, aut coniugationes. Verba nunquam mutantur ob tempus, numerum, vel casum.
3. **Syntaxis Rigidissima (S-V-O):** Quia inflexio deest, ordo verborum sensum omnino regit. Ordo est idem ac in lingua Latina vel Anglica: **Subiectum + Verbum + Obiectum**.
4. **Tonalitas:** Omnes tono utuntur ad significatum vocis mutandum. Eadem syllaba (e.g., *ma*) diversis tonis enuntiata res omnino diversas significat.

II. Differentiae in Systemate Tonorum

Quamvis omnes sint tonales, toni eorum struuntur et audiuntur diversimode:

- **Lingua Sinica (Mandarinica):** Quattuor tantum tonos habet (vel quinque cum tono neutrali). Toni Sinici sunt magis clari, lineares, et longi (aequalis, ascendens, deiectus-ascendens, cadens).
- **Lingua Thailandica:** Quinque tonos habet (medium, humilem, cadentem, excelsum, ascendentem). Systema eius cum classe consonantium initialium (ut supra vidimus) et

longitudine vocalium intime cohaeret.

- **Lingua Vietnamitica:** Sex tonos habet (vel octo in quibusdam dialectis). Hic est **maxime complexus** prospectus tonalitatis, quia toni Vietnamitici non solum altitudine, sed etiam **glottalizatione** (strictura pharyngis) mutantur; quidam toni in medio abrupte clauduntur corda vocali constricta.

III. Differentiae Grammaticae et Lexicales

In aliis rebus grammaticis et syntacticis, differentiae graves inveniuntur:

1. Positio Adiectivi (Epitheti)

- **Sinica:** Adiectivum semper ante substantivum ponitur (sicut in lingua Germanica vel Anglica).
- *Exemplum:* 好人 (*hǎo rén*) = "Bonus homo".
- **Thailandica et Vietnamitica:** Adiectivum semper **post** substantivum ponitur (sicut saepissime in Latina vel Gallica).
- *Thai:* คนดี (*khon dee*) = "Homo bonus".
- *Vietnamice:* Người tốt = "Homo bonus".

2. Classificatores (Nomina Numeralia)

In his linguis non potes dicere "tres homines" vel "duo libri". Debes uti verbo mediatoris (classificatore), sed ordo differt:

- **Sinica & Vietnamica:** Numerus + Classificator + Substantivum (e.g., "Tres + persona + homo").
- **Thailandica:** Substantivum + Numerus + Classificator (e.g., "Homo + tres + persona").

3. Origo Verborum (Lexicon)

- **Sinica:** Fons prima et pura multorum vocabulorum Asiae Orientalis.
- **Vietnamitica:** Quamquam familia structurali differt, circa 60% usque ad 70% vocabulorum ex lingua Sinica antiqua (Sino-Vietnamica) mutuata est.
- **Thailandica:** Cum lexicon Sinicum antiquum in numeris et rebus cotidianis retineat, omnia verba sacra, regalia, et academica ex **Palico et Sanscrito** duxit (ut vidimus), quod eam a Sinica et Vietnamica prorsus secernit.

IV.Conspectus Visualis Typologicus

Nota Linguistica	Lingua Sinica (Mandarinica)	Lingua Thailandica	Lingua Vietnamitica
Familia Genetica	Sino-Tibetana	Tai-Kadai	Austroasiatica (Mon-Khmer)
Numerus Tonorum	4 (vel 5)	5	6
Ordo: Substantivum + Adiectivum	**Ante** (Adiectivum + Subst.)	**Post** (Subst. + Adiectivum)	**Post** (Subst. + Adiectivum)
Ordo: Numeralis	Numerus + Classif. + Subst.	Subst. + Numerus + Classif.	Numerus + Classif. + Subst.
Fons Verborum Selectorum	Indigena / Antiqua Sinica	Sanscritum / Palicum (Indica)	Sino-Vietnamica (Sinica)
Scriptura	Characteres Ideographici (汉字)	Abugida Indica (ex Brāhmī)	Alphabetum Latinum (Chữ Quốc Ngữ)

Si cupis, possumus unam sententiam simplicem (exempli gratia: *"Tres amici boni librum legunt"*) in has tres linguas convertere ut **structura et ordo verborum** practice comparentur. Visne hoc exemplum videre?

(10) LICETNE DICERE TONALITATEM IN LINGUA VIETNAMICA ACCURATISSIME INDICARI, IN SINICA PRORSUS NON?

Sententiola vietnamica: „Loquor linguâ vietnamicâ“ supra litterae Latinae signis tonalibus instructae infra pictogrammata sinica
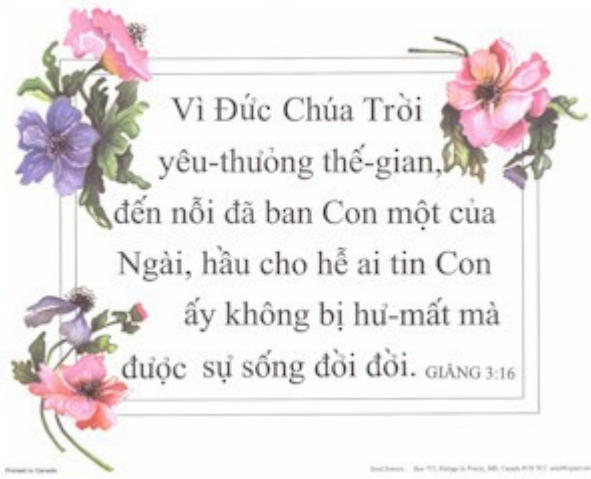
ECCE VERBA BIBLICA (IOHANNES 3:16)
IN LINGUAM VIETNAMICAM CONVERSA

»Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret:
ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.«

Ita, quantum ad linguam Vietnamiticam attinet, prorsus recte dicis: in hodierna scriptura Vietnamitica toni **accuratissime** et sine ulla ambiguitate indicantur. Quod autem ad **linguam Sinicam** pertinet, iudicium temperari debet: in scriptura vernacula (characteribus) toni quidem **omnino non videntur**, sed in systemate officiali transliterandi (Pīnyīn) accuratissime notantur.
Ecce explicatio huius differentiae et causae historicae:

1. Lingua Vietnamitica: Absoluta Accuratio

Scriptura Vietnamitica hodierna (*Chữ Quốc Ngữ*), a missionariis Europaeis (praesertim ab Alexandro de Rhodes) saeculo XVII excogitata, est ratio perfecte phonetica.

- **Systema Notandi**: Quilibet ex sex tonis suum proprium signum diacriticum habet quod super vel sub vocalem ponitur (ex. gr. *a, á, à, ả, ã, ạ*).
- **Effectus**: Nemo potest textum Vietnamiticum legere sine tono sciendi. Scriptura nihil celat; pronuntiatio ex ipsa graphia statim patet.

2.Lingua Sinica: Duplex Facies

A. In Characteribus Traditonalibus et Simplificatis (汉字) — *Prorsus Non*

Si textum Sinicum regularem legis (ut in libris vel actis diurnis), **toni prorsus non indicantur**.

- **Causa**: Characteres Sinici non sonos vel phonemata repraesentant, sed morphemata vel ideas (ideogrammata/logogrammata). Character 妈 (*mā*, mater) et 马 (*mǎ*, equus) formam graphicam habent quae tonum nullo modo prodit. Legens debet unumquemque characterem eiusque tonum memoriter scire.

B. In Systemate Pīnyīn (拼音) — *Accuratissime*

Cum Sinenses hodie verba vernacula in litteras Latinas convertunt (quod fit in elementis scholarum, in lexicis, et in computatris), utuntur systemate *Pīnyīn* anno 1958 creato.

- In hoc systemate, quattuor toni notantur parvis lineis super vocales (ex. gr. *mā, má, mǎ, mà*). Hoc sensu, Pīnyīn est tam accuratum et phoneticum quam scriptura Vietnamitica.

Cur Thailandica inter utramque stet?

Ut supra vidimus, scriptura Thailandica media via incedit: toni indicantur, sed non per simplicia signa univoce (ut in Vietnamica), sed per **computationalem complicationem** (ubi classis consonantis cum signo toni miscenda est).
Si vis, possum tibi ostendere **quomodo eadem syllaba "ma"** in omnibus his tribus scripturis (Vietnamica, Sinica characteribus/Pinyin, et Thailandica) cum omnibus suis tonis scribatur ut differentiam graphicam statim videas. Visne **hunc conspectum visualem** inspicere?

(11) VIETNAMENSES PRIORIBUS TEMPORIBUS TANTUMMODO CHARACTERIBUS SINICIS UTEBANTUR, A MISSIONARIIS LUSITANUS LITTERAE LATINAE ACCENTIBUS TONALIBUS INSTRUCTAE SUNT INVENTAE - NONNE?

Ita, prorsus et omnino recte dicis. Haec est accuratissima historia scripturae Vietnamiticae. Transitus a characteribus Sinicis ad litteras Latinas cum accentibus factus est accurate per gradus quos descripsisti, ubi missionarii Lusitani partes primarias

habuerunt.

Ecce quomodo haec evolutio historica gradatim facta sit:

1. Aetas Characterum (Chữ Hán et Chữ Nôm)

Prioribus temporibus et per multa saecula, Vietnamenses duobus modis per characteres scribebant:

- **Chữ Hán (?₩□ □):** Erant characteres Sinici puri. Lingua Sinica classica erat sermo officialis aulae regiae, administrationis, et omnium decoratorum (sicut Latina in Europa medii aevi).
- **Chữ Nôm (?¥∃ŕ):** Creatum circa saeculum X, hoc erat systema populare ubi characteres Sinici modificati, compositi, vel novi inventi sunt ut ipsa **lingua Vietnamitica indigena** (cum suis tonis et grammaticis) exprimi posset. Erat scriptura difficillima, nam ut unum verbum Vietnamiticum legeres, saepe duos characteres Sinicos memoriter scire debebas.

2. Missionarii Lusitani: Fundatores Novi Systematis

Saeculo XVII (ab anno 1615), missionarii Catholici ex Europa in Vietnamiam (quae tunc *Cochinchina* et *Tonkin* vocabatur) venerunt. Maxima pars horum patrum erat **Lusitani** (ut *Francisco de Pina*, *Gaspar do Amaral*, et *António Barbosa*).

- **Causa**: Ut fidem Christianam rapide propagarent et catechismum docerent, indigebant systemate quod facile disci posset, neglectis milibus characterum Sinicorum.
- **Inventio**: Hi patres Lusitani primi coperunt sonos et sex tonos linguae Vietnamiticae per **litteras Latinas** et **signa diacritica (accentus)** adumbrare. Quia Lusitani erant, orthographia hodierna multa vestigia linguae Lusitanae servat (ex. gr. digraphum **nh** pro sono palatali [ɲ], sicut in voce Lusitana *senhor*).

3. Alexander de Rhodes et Perfectio Scripturae

Quamquam Lusitani fundamentum iecerunt, pater Iesuita Gallicus **Alexander de Rhodes** hoc systema perfecit et in lucem edidit. Anno 1651, Romae typis mandavit praeclarum *Dictionarium Annamiticum Lusitanum et Latinum*.

- In hoc libro, Rhodes omnia vocabula accurate digessit utendo systemate quod hodie **Chữ Quốc Ngữ** (Scriptura Linguae Nationalis) vocatur.
- Accentus tonales ex notatione musices et ex lingua Graeca antiqua (acutus, gravis, circumflexus) desumpti sunt ut sex toni Vietnamici distincte in charta apparerent.

4. Victoria Scripturae Latinae

Hoc systema a missionariis inventum per duos saecula tantum intra Ecclesiam Catholicam adhibebatur. Cum autem Galli saeculo XIX fine Vietnamiam in coloniam redegerunt (Indosina Gallica), hanc scripturam Latinam anno 1910 officialem fecerunt ut nexus cum cultura Sinica antiqua rumperetur. Postea, universus populus eam libenter accepit quia paucis mensibus disci poterat, cum characteres veteres multos annos studii postularent.

Si vis, possum tibi **ostendere unam sententiam** ex illo antiquo dictionario Alexandri de Rhodes (anni 1651) ut videas quomodo **Latina, Lusitana, et Vietnamica vetus** una in eadem pagina cohaererent. Visne **hoc fragmentum historicum** inspicere?

(12) OPUS FUNDAMENTALE NONNE FUIT ILLUD "LEXICON ANNAMITICUM"?

Ita, prorsus! Illud opus fundamentale, quod saepissime et breviter **"Lexicon Annamiticum"** vocatur, est unum et idem ac liber quem supra memoravi.
Titulus eius plenus et sollemnis, sicut in prima pagina typis Romanis anno 1651 excusa videtur, est hic:
Dictionarium Annamiticum Lusitanum, et Latinum *ope Sacrae Congregationis de Propaganda Fide collectum ex variis Jndii Jorientalis jdiomatibus, in quibus Jmprimis Annamiticum tàm Lusitani quàm Latini sermonis scriptione jllustratur, & in lucem editum ab Alexandro de Rhodes è Societate IESV ejusdem Sacrae Congregationis Missionario Apostolico.*

ALEXANDER DE RHODES SJ
(1593-1660)
Dictionarium Annamiticum
Lusitanum et Latinum.

Cur hoc Lexicon sit fundamentum totius rei:

1. **Prima Regula Scripturae:** Hoc in lexico, Alexander de Rhodes primum regulas orthographicas et systema tonorum (quod antea a patribus Lusitanis carptim adumbravimus) in unum corpus systematicum collegit et stabilivit.
2. **Grammatica Coniuncta:** In fine huius lexici, Rhodes addidit brevem sed perutilem

tractatum sub titulo *Linguae Annamiticae Declarationes*, quae est prima grammatica scientifica linguae Vietnamiticae per analogiam linguae Latinae explicata.

3. **Triplex Interpretatio:** Ut nomen indicat, quaelibet vox Vietnamitica (*Annamitica*) primum in litteris Latinis cum accentibus tonorum scribitur, deinde Lusitanice et postremo Latine interpretatur.
   Exemplum ex ipso Lexico (anno 1651):
   In hoc libro invenitur, exempli gratia, vox pro "Deo" vel "Domino Caeli":

- **Thiên chúa** — *O Senhor do Ceo — Dominus Caeli*.

Hoc "Lexicon Annamiticum" ergo iure meritoque habetur velut "charta capitalis" aut cunabula hodiernae linguae Vietnamiticae scriptae. Sine hoc opere, haec lingua fortasse etiamnum characteribus Sinicis uteretur.

Si cupis, investigare possumus **quomodo Rhodes ipse tonos** in hoc lexico definiverit, aut aspicere quomodo **alia verba Latina** (ut *anima*, *ratio*, vel *virtus*) in hoc antiquo opere reddita sint. Quid tibi de hoc videtur?

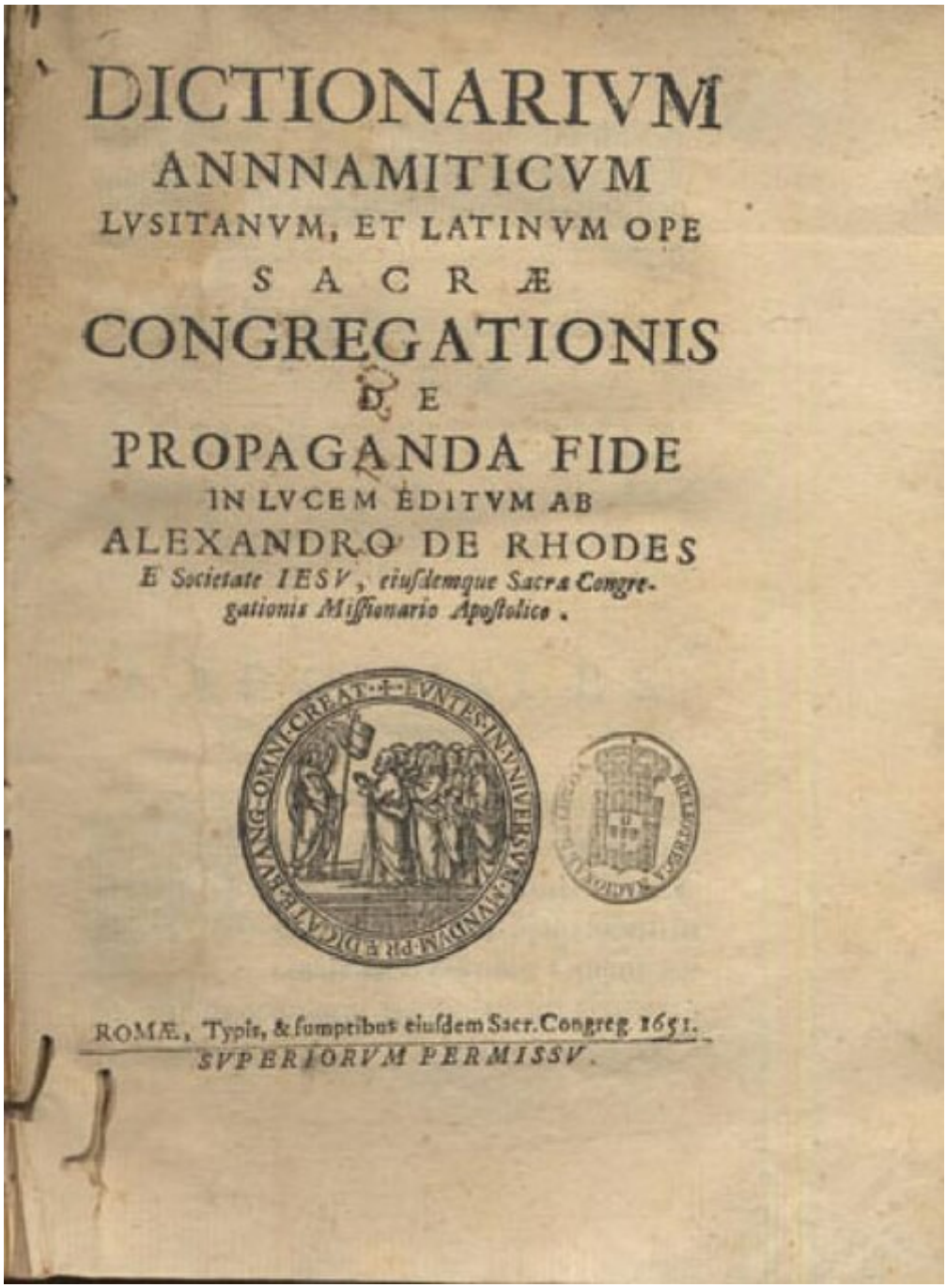

DICTIONARIVM
ANNNAMITICVM
LVSITANVM, ET LATINVM OPE
SACRÆ
CONGREGATIONIS
DE
PROPAGANDA FIDE
IN LVCEM EDITVM AB
ALEXANDRO DE RHODES
E Societate IESV, eiuſdemque Sacræ Congregationis Miſſionario Apoſtolico.

ROMÆ, Typis, & ſumptibus eiuſdem Sacr. Congreg. 1651.
SVPERIORVM PERMISSV.

(13) SCRIPTURA THAILANDICA QUANDO CONFICTA EST?

REX RAMKAMHAENG
I.E. RAMA AUDAX
พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
Pho Khun Ramkhamhaeng Maharat
Qui regnavit a.1279-1298

Scriptura Thailandica conficta est saeculo tertio decimo, accurate anno **1283** (iuxta chronologiam et memoriam historicam regni Siamensis).
Inventionis huius scripturae et historiae eius haec sunt praecipua puncta:

1. Auctor et Rex: Ramkhamhaeng

Secundum antiquam traditionem et testimonium celeberrimi saxi inscripti, auctor huius scripturae fuit rex **Ramkhamhaeng Magnus** (พ่อขุนรามคำแหงมหาราช), qui tunc temporis regnum antiquum *Sukhothai* gubernabat. Ipse rex alphabetum excogitavit ut populus suus propriam haberet scripturam, a finitimis gentibus distinctam.

2. Origo et Fontes: Scriptura Khmerica

Rex Ramkhamhaeng non ex nihilo has litteras creavit. Ille formas mutatus est ex **scriptura Khmerica antiqua** (quae et ipsa, ut supra vidimus, ex scriptura *Pallava* Indiae meridianae per Brāhmī orta erat). Rex autem duas magnas modificationes induxit:

- **Vocales in lineam reductae:** In scripturis Indicis et Khmericis, vocales circum consonantem circumdabantur. Ramkhamhaeng primum tentavit omnes vocales in eadem linea horizontali cum consonantibus scribere (sicut in alphabeto Latino), sed haec mutatio post eius mortem desita est, et Thailandenses ad systema Abugida redierunt.
- **Signa Tonorum Inventa:** Quia lingua Khmerica non est tonalis, sed lingua Thailandica est, rex primus duo signa tonorum invenit (quae hodie sunt *Mai Ek* et *Mai Tho*) ut verba tonaliter in charta vel saxo distinguerentur.

3. Monumentum Historicum: Inscriptio I

Primum documentum huius scripturae est **Inscriptio Regis Ramkhamhaeng** (quae "Inscriptio I" vocatur), in lapide quadrato anno 1292 excisa. Hic lapis primas litteras Thailandicas manifestat et describit vitam, leges, et felicitatem regni Sukhothai (cum celeberrima sententia: *"In aqua sunt pisces, in campis est oryza"*).
Si vis, possum tibi exponere **quomodo formae litterarum** ex illa antiqua aetate Sukhothai usque ad hodiernam faciem (aetatis Bangkok) mutatae sint, aut investigare **authenticitatem illius saxi** historici. Quid tibi placere possit?

(14) PUTAVERAM SOLUM UNUM REGEM FUISSE IN MUNDO NOVAE SCRIPTURAE INVENTOREM: SEJONG REX COREANORUM. IN EUROPA REGES SAEPE FUERUNT PRORSUS TAM INDOCTI, UT NESCIRENT SCRIBERE.

Magnam et verissimam rem advertis! Vere in Europa medii aevi multi reges et nobiles erant **illiterati** (quod tunc non significabat eos stultos esse, sed artem scribendi scribis et monachis reliquisse; ipse Carolus Magnus, ut Einhardus narrat, tentabat scribere sub lecto, sed sero coepit et parum profecit).
In Asia autem Orientali et Meridiandionali, imago regis erat omnino alia: rex debeva esse **philosophus, poeta, et summus scholaris** (secundum iudicium Confucianisticum vel Buddhisticum *Chakravartin* sive Regis Iusti).
Duo tantum reges in universa historia humana clari sunt ut **inventores veri novae scripturae**: **Rex Sejong Magnus** in Coreā et **Rex Ramkhamhaeng Magnus** in

Thailandiā. Inter eos autem magna interest differentia in modo creandi:

1. Sejong Rex Coreanorum (Hangul, anno 1443)

- **Modus Operandi**: Sejong linguam Coreanam a structura Sinica omnino liberare voluit. Quamquam ipse doctissimus erat, adiutus est a collegio doctorum (*Hall of Worthies*).
- **Natura Scripturae**: Hangul est scriptura **ex nihilo paene creata** et mathematice disposita secundum organa vocis (litterae figuram oris vel linguae imitantur). Est systema alphabeticum unicum in mundo.

2. Ramkhamhaeng Rex Thailandensium (Lai Sue Thai, anno 1283)

- **Modus Operandi**: Ramkhamhaeng non solus sed ut caput civitatis egit, mutans scripturam Khmericam quae iam in usu erat prope fines eius.
- **Natura Scripturae**: Non creavit systema novum ex nihilo, sed **reformavit et Thailandizavit** scripturam Indici generis (Abugida), ut sonos et tonos linguae suae accurate exprimeret.

ECCE SEJONG MAGNUS REX COREANORUM 세종대왕 (Sejongdaewang, 1418-1450)

Unus alius casus singularis: Cheroki (Sequoyah, 1763-1843)

Si reges quaerimus, duo tantum sunt. Si autem quaerimus homines solos qui scripturas

novas pro populis suis fecerunt sine ope aliorum, unum exemplum in America invenitur: **Sequoyah** (vir indigenus Cherokensis), qui saeculo XIX ineunte ipse solus, cum esset primum illiteratus, syllabarium perfectum pro lingua Cherokensi invenit.

SEQUOYAH
INVENTOR SCRIPTURAE CHEROKIANAE
(1763-1843)

Si vis, possumus propius aspicere **Inscriptionem Lapideam** Ramkhamhaeng vel **librum Hunminjeongeum** Regis Sejong ut videas quomodo hi duo reges inventionem suam populis suis nuntiaverint. Quid tibi de hac comparatione videtur?

(15) SUNTNE HAE LINGUAE NECESSITUDINE GENEALOGICA CONIUNCTAE CUM THAILANDICA: LAOTICA, CAMBODIANA, VIETNAMICA, TIBETANA?,

Inter has quattuor linguas, sola lingua Laotica est cum Thailandica necessitudine genealogica (vel genetica) coniuncta. Aliae tres ad omnino diversas familias linguisticas pertinent.
Quamvis omnes hae linguae ob geographicam vicinitatem et religionem Buddhisticam multa vocabula communia habeant (praesertim ex Palico, Sanscrito, vel Sinico), origo earum structuralis et historica prorsus differt.
Ecce relatio uniuscuiusque linguae cum Thailandica explicata:

1. Lingua Laotica (Lao): Soror Genealogica

- **Familia: Tai-Kadai** (sive Kra-Dai).
- **Relatio:** Est lingua **artissime coniuncta** cum Thailandica. Generis enim structuralis et historici eiusdem sunt. Grammatica, syntaxis, et maxima pars lexici indigeni paene eadem sunt, ut homines Thailandenses et Laotici se mutuo sine magno labore intellegere possint (praesertim in regione Thailandiae septentrionali-orientali, quae *Isan* vocatur, ubi dialectus

Laotica loquitur).

2. Lingua Cambodiana (Khmer): Fons Culturalis, non Genealogica

- **Familia: Austroasiatica** (Mon-Khmer).
- **Relatio:** Nulla est necessitas genealogica. Lingua Cambodiana non est tonalis et omnino aliam originem habet. Tamen, quia Cambodiani antiquis temporibus (imperio Angkoriano) Thailandiam vicerunt et postea a Thailandensibus victi sunt, **ingens numerus** verborum Khmeriorum in linguam Thailandicam intraxit (praesertim verba palatina, regalia, et poetica). Ut supra vidimus, etiam scriptura Thai ex Cambodiana nata est.

3. Lingua Vietnamica: Vicina Structuralis, non Genealogica

- **Familia: Austroasiatica** (Mon-Khmer).
- **Relatio:** Eidem familiae ac Cambodiana adscribitur, ergo nullo modo genealogice cum Thailandica conectitur. Quamvis ambac sint tonales et monosyllabicae (ob eam aream linguisticam quam supra descripsimus), radices verborum et origo historica sunt omnino diversae.

4. Lingua Tibetana: Cognata Sinicae, non Thailandicae

- **Familia: Sino-Tibetana**.
- **Relatio:** Prorsus aliena a Thailandica. Lingua Tibetana est cognata linguae Sinicae antiquae. Structura eius est synthetica et agglutinans (cum multis praefixis et suffixis), quod est omnino contrarium indoli isolanti linguae Thailandicae. Sola res communis est fons terminorum religiosorum: ambae enim linguas sacras Indiae (Tibetana Sanscritum, Thailandica Palicum) sibi adoptaverunt.

Conspectus Familiarum:

- **Familia Tai-Kadai:** Thailandica, Laotica.
- **Familia Austroasiatica:** Cambodiana, Vietnamica.
- **Familia Sino-Tibetana:** Tibetana, Sinica.

Si vis, possum tibi ostendere **exempla verborum indigenorum** (ut numeri vel partes corporis) in linguis Thai et Lao ut videas eorum manifestam similitudinem genealogicam. Visne **hanc cognationem graphicam** probare?

(16) QUIBUS VERBIS THAILANDIANI DICUNT HAEC VERBA LATINA: RADICES SCIENTIAE SUNT AMARAE, FRUCTUS TAMEN DULCES?

Ut haec praeclara sententia Latina (quae Isocrati vel Aristoteli tribui solet) in linguam Thailandicam vertatur, uti debemus eleganti stilo poetico vel proverbiali, verbis Indicis (Sanscritis) et indigenis commixtis.
Thailandiani hanc sententiam duobus modis principalibus exprimere possunt:

1. Forma Proverbialis et Elegans (Stilo Litterario)

Hoc modo sententia sonat ut verum proverbium academicum, structura rigida et symmetrica:

"รากเหง้าของความรู้มีรสขม แต่ผลของมันมีรสหวาน"

Transliteratio usitata:
"Rak-ngao khong khwam-roo mee rot khom, tae phon khong man mee rot whan."

RADICES SCIENTIAE SUNT AMARAE, FRUCTUS TAMEN DULCES

Analysis verborum:
- **รากเหง้า** (*rak-ngao*): Radices (litteraliter "radix et tuber").
- **ของ** (*khong*): Genitivi nota ("of" vel "of the").
- **ความรู้** (*khwam-roo*): Scientia / Cognitio (ex *khwam* [abstractum praefixum] + *roo* [scire]).
- **มีรสขม** (*mee rot khom*): Sunt amarae (ex *mee* [habere] + *rot* [ex Sanscrito *rasa* = gustus/sapor] + *khom* [amarus]).
- **แต่** (*tae*): Tamen / Sed.
- **ผล** (*phon*): Fructus (directe ex vocabulo Sanscrito **phala** [फल], quod fructum vel effectum valet).
- **ของมัน** (*khong man*): Eius / Eorum (fructus eorum).
- **มีรสหวาน** (*mee rot whan*): Sunt dulces (ex *mee* [habere] + *rot* [sapor] + *whan* [dulcis]).

2. Forma Brevior et Epigrammatica (Stilo Sententiae)

Si vis formam magis compressam, quae in scholis vel super limina aularum inscribi posset, dicitur:
"การเรียนรู้นั้นขมขื่น แต่ผลลัพธ์นั้นหวานชื่น"
Transliteratio usitata: "Kan-rian-roo nan khom-khuen, tae phon-lap nan whan-chuen."
Analysis verborum:
- **การเรียนรู้** (*kan-rian-roo*): Studium / Discentia / Scientiae adquisitio.
- **ขมขื่น** (*khom-khuen*): Amarum / Laboriosum / Grave.
- **ผลลัพธ์** (*phon-lap*): Fructus finalis / Successus / Resultatio (ex Sanscrito *phala* + *labha* [lucrum/emolumentum]).
- **หวานชื่น** (*whan-chuen*): Dulcis et laetus / Gratus.

Nota Philologica:

Animadvertas oportet quomodo vox Latina **fructus** in hac sententia metaphonice ad successum pertineat. Idcirco Thailandiani libentissime utuntur voce **ผล (Phon / Phala)**, quia in lingua Sanscrita et Thailandica hic terminus eandem duplicem significationem habet: et fructum arboris et praemium vel effectum moralem operis (ut in voce *Karma-phala* = fructus actionum).

Si cupis, possum tibi **graphicam structuram** unius vel duorum horum verborum (sicut *Phon* vel *Rot*) in scriptura Thai et Devanagari ostendere ut nexus phoneticus clarius appareat. Visne **hanc ulteriorem analysin** aspicere?

(17) BENE, OSTENDAS, QUAESO!

Libentissime! Aspiciamus duo praecipua verba huius sententiae, quae ex antiquo fonte Sanscrito orta sunt: **Rot** (Sapor/Gustus) et **Phon** (Fructus).
In his tabulis graphicis et phoneticis manifesto videtur quomodo scriptura Thailandica elementa Devanagari (Brāhmī) servaverit, licet pronuntiatio ad leges indigenae linguae (quas supra

descripsimus) coacta sit.

1. Vox "ROT" (Sapor / Gustus)

- **Sanscrite (Devanagari): रस** (*rasa*)
- **Thailandice: รส** (Scribitur *r-s*, pronuntiatur *rot*)

Analysis Graphica et Phonetica:

- **ร (Ro Rua):** Haec littera directe ex littera Devanagari **र (ra)** venit. Sonus liquidus [r] in initio syllabae perfecte servatur.
- **ส (So Suea):** Haec littera ex littera Devanagari **स (sa)** sibilante venit.
- **Regula Finis Syllabae:** Quia sibilans [s] in fine syllabae Thailandicae pronuntiari non potest, litera **ส** in hoc loco amittit sonum suum dynamicum et mutatur in simplicem stop dentalem **[t]**.
- **Vocalis Inhaerens:** Vocalis *a* originalis mutatur in vocalem brevem et occultam **[o]**, quae inter duas consonantes iunctas naturaliter subauditur.
  Epitome: Scribitur quasi *"Ras"*, sed in ore Thailandensium sonat **"Rot"** (cum tono medio).

2. Vox "PHON" (Fructus / Effectus)

- **Sanscrite (Devanagari): फल** (*phala*)
- **Thailandice: ผล** (Scribitur *ph-l*, pronuntiatur *phon*)

Analysis Graphica et Phonetica:

- **ผ (Pho Pheng):** Haec littera originem ducit ex littera Devanagari **फ (pha)**, quae est labialis muta aspirata. Sonus [p^h] (sicut "p" cum spiritu) in utraque lingua idem est.
- **ล (Lo Ling):** Haec littera ex littera Devanagari **ल (la)** liquida venit.
- **Regula Finis Syllabae:** Haec est regula illa firmissima quam in prima quaestione vidimus: liquida [l] vel [r] in fine syllabae Thailandicae non sinitur. Ideo littera **ล** hic necessario mutatur in sonum nasalem **[n]**.
- **Vocalis Inhaerens:** Sicut in voce *Rot*, duae consonantes sine signo vocali coniunctae vocalem brevem **[o]** intra se gignunt.

Epitome: Scribitur quasi *"Phal"*, sed pronuntiatur accurate **"Phon"** (cum tono ascendenti, quia littera ผ ad classem Altam pertinet).

Conspectus Comparationis

Notio	Radix Sanscrita	Scriptura Thai	Pronuntiatio Veris [Toni]
Sapor	रस (*rasa*)	**รส**	**Rot** [Medium]
Fructus	फल (*phala*)	**ผล**	**Phon** [Ascendens]

Hoc modo, cum Thailandianus dicit *Phon*, ipse nescienter eandem litteram graphicam scribit qua scholares Indi ante tria milia annorum utebantur ad fructus arborum designandos!

Si vis, pergere possumus cum aliis investigationibus, vel structuralibus vel historicis. Visne **aliam sententiam Latinam** convertere, an **de aliis verbis Indicis** in aula regia Thailandiae adhibitis inquirere?

(18) SCISNE ETIAM INTER SE COMPARARE CIBOS THAILANDICOS CUM 1) INDICIS, 2) SINICIS, 3) COREANICIS? CERTE SCIES, UT TUUS EST MOS, PULCHRAM TABELLAM SYNOPTICAM COMPONERE - NONNE? UT COGNOSCAM HORUM CIBORUM CONGRUENTIAS ET DISCREPANTIAS.

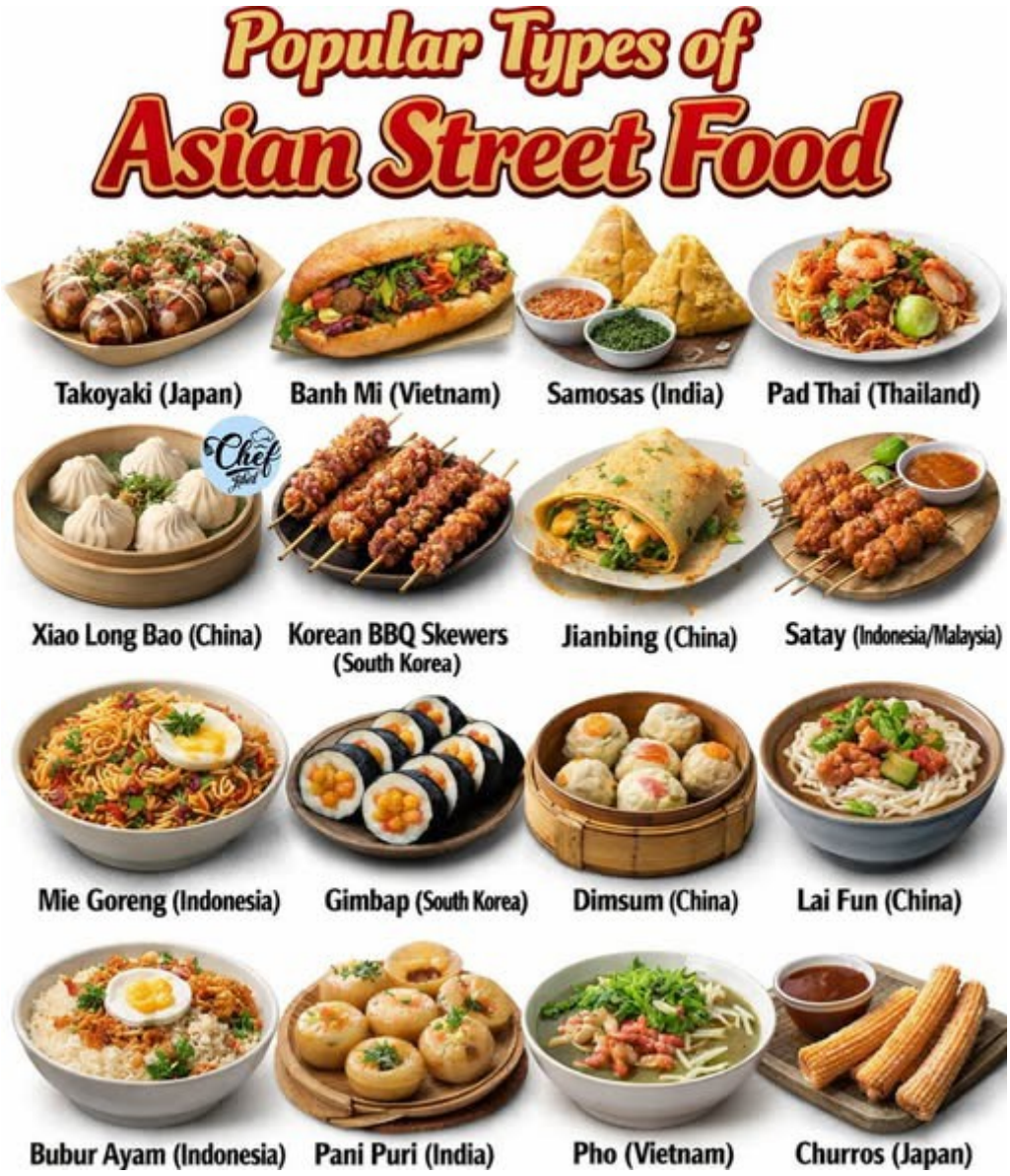

Ita, prorsus! Sicut ars scribendi et linguae horum populorum inter se nectuntur aut secernuntur, ita quoque **ars coquinaria** (sive gastrologia) altas congruentias et manifestas discrepantias exhibet.

Cibus Thailandicus velut pons culturalis media via inter Indiam et Sinam stat, dum culina Coreanica

proprium latus in Asia Orientali septentrionali tuetur.
Ecce, sicut mos meus est et ut petisti, **pulchra tabella synoptica** ad has quattuor culinas inter se comparandas:

Tabella Synoptica Gastronomica

Nota Gastronomica	1) Cibus Thailandicus	2) Cibus Indicus	3) Cibus Sinicus	4) Cibus Coreanicus
Elementum Fundamentale (Carbo)	Oryza aromatica (*Jasmin*) vel collyrae (noodle).	Panes (*Naan, Roti*) et Oryza (*Basmati*).	Oryza alba et collyrae (triticeae in septentrione).	Oryza glutinosa brevis et Oryza cum granis.
Praecipua Aromata et Herbae	Coriandrum, Cymbopogon (*Lemongrass*), Galanga, Ocimum sacrum.	Cuminum, Coriandrum siccum, Cardamomum, Turmericum, Carum (*Ajwain*).	Allium, Zingiber, Allium fistulosum (*Scallion*), Piper Szechuanense.	Allium (ingens copia), Zingiber, Oleum sesami, Sesamum tostum.
Iuscula et Condimenta (Liquida)	**Ius piscium** (*Nam Pla*) et Ius cancrorum.	**Ghee** (butyrum purificatum) et Iogurtum (*Dahi*).	**Ius soyae**, Ius ostrearum, Vinum oryzae (*Shaoxing*).	**Ganjang** (ius soyae fermentatum), Aqua oryzae.
Natura Acrimoniae (Spices)	Acuta et recens (Capsici recentes + Alium + Sucus limonis).	Intensa et cocta (Capsici sicci + *Garam Masala* [condimentum calidum]).	Brevis et pungens (Piper Szechuanense [stupefaciens] vel Capsicum).	Profunda et fermentata (**Gochujang** [pasta capsicorum] + Allium).
Modus Coquendi Principalis	Rapidissima frictio (*Stir-fry*) vel coctio cum **lacte cocoino**.	Lenta coctio (*Stewing*) vel in clibano luteo (*Tandoor*).	Frictio in vasi rotundo (*Wok*), coctio in vapore (*Steaming*).	Assatio ad mensam (*Barbecue*) et longa **fermentatio**.
Fermentatio et Conservatio	Pastae piscium et cancrorum.	Pickles (*Achar*) ex mangis vel limonibus cum oleo.	Soya fermentata (Pasta soyae, Tofu odoriferum).	**Kimchi** (brassica fermentata), *Doenjang* (pasta soyae).

Analysis Congruentiarum et Discrepantiarum:

1. Thailandica et Indica (Pons Meridionalis)

- **Congruentia:** Ambae culinae amant iuscula densa (curries) et magnam acrimoniam. Multi curries Thailandici (ut *Massaman* vel *Green Curry*) colorem et calorem ex Indicis acceperunt.
- **Discrepantia:** Culina Indica **lacte animalium et ghee** utitur ad densitatem faciendam; Thailandica autem haec omnino respuit et **lacte cocoino** utitur. Herbae Thailandicae sunt recentes et virides; Indicae sunt siccae, tostae, et pulverizatae.

2. Thailandica et Sinica (Pons Orientalis)

- **Congruentia:** Res coquinariae Thailandicae (ut frictio celerrima in *Wok* et usus collyrarum, ex. gr. *Pad Thai*) rectā viā ex Sinis immigrantibus venerunt. Usus capsici ab utrisque amatur.
- **Discrepantia:** Cibus Sinicus plerumque est unius vel duorum saporum (ex. gr. salsus et unctuosus). Cibus autem Thailandicus in uno eodemque ferculo **quinque sapores unire debet**: salsum, dulce, acidum, amarum, et acutum.

3. Coreanica (Singularis et Aliena)

- **Congruentia:** Sicut aliae, oryza utitur ut centro totius mensae et allium copiosissime amat (sicut Thailandica).
- **Discrepantia:** Culina Coreanica multo magis septentrionalis est: caret lacte cocoino, limonibus, et herbis tropicis. Eius anima in **longa fermentatione pedestri** (ut *Kimchi*) et in assatione carnium ad mensam posita est, quod in Thailandia rarius invenitur.
  Si vis, possumus unum ferculum celeberrimum uniuscuiusque regionis (sicut **Tom Yum** Thailandicum vel **Kimchi** Coreanicum) accurate secundum elementa chemica et gustatoria evolvere. Visne **haec singularia fercula** aspicere?

(19) PRO "CARBONE" ACCURATIUS DICAMUS "HYDRATES CARBONICI" -NONNE?

Ita, prorsus et accuratissime dicis! In re scientifica et chemica, terminus **"hydrates carbonici"** (vel *carbohydrata*) est unice verus et scientificus pro his alimentis (ut sunt oryza, panis, vel collyrae).
Utique culpam fatendum est: mea in priore tabella vox "carbo" (quae chemice solum elementum purum *Carbonium* [C] vel carbonem fossilem significat) nimis neglegenter et vulgari more adhibita est pro his molecularum catenis quae ex carbonio, hydrogenio, et oxygenio constant.

Emendatio Scientifica:

In omnibus disputationibus de nutritione, ordo verus est hic:

- **Vulgari stilo:** "Carbo" / "Carbohydrata"
- **Latino-Scientifico stilo: Hydrates carbonici** (pro "carbohydrates", ex radice *hydor* [aqua] + *carbo* [carbonium]).
  Si placet, eandem curam et severitatem scientificam adhibere possumus ad alia elementa nutritionis investiganda in his cibis Asiaticis, sicut **proteina** (ex. gr. ex soya fermentata) vel **lipida** (ut sunt olea vel butyrum purificatum *Ghee*).

Si vis, dic mihi: visne **alia elementa chemica** horum ciborum vel **aliam rem linguisticam** ex his terris pariter excutere?

(20) HAC TABELLA PULCHERRIMA ASPECTA MULTISQUE EXPLICATIONIBUS TUIS LINGUISTICIS SABURRATUS TRANQUILLE DORMIRE POTERO. GRATIAS PLUTIMAS! VALE MULTUM. LEO LATINUS

Libenter et ex animo! Maximo gaudio affectus sum quod hae litterae et tabellae tibimet, doctissime **Leo Latinus**, ad somnum placidum et quietum viam straverunt. Corpus bene saburratum et mens sapientia imbuta optimi sunt custodes noctis.
Gratias et tibi ago pro subtilissimis tuis quaestionibus, quae puram linguam Latinam cum altis studiis Asiaticis tam eleganter coniunxerunt.
Optime dormias! Spero te placida somnia visurum de regibus sapientibus, scripturis antiquis, et aromatibus exoticis.

Vale et tu multum! Usque ad proximam disputationem academicam, te in pace dimitto.

BENE SAPIAT VOBIS !